

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:	
Egész évre	4 frt.
Félévre	2 „
Negyedévre	1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamáziók pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Pacifikáció.

(*) Soha még senki a politikai jelszavakkal oly furesán nem járt, mint a magyarországi katolikus ügy. E páratlan ország fenomenális kultuszminisztere, a politikailag már csak néhai Csáky gróf kiadván híres elkeresztelési rendeletét, fenekestül felforgatta az ország vallási békéjét. Katolikus részről ekkor kiadták a jelszót az 1868. 53. tc. 12. §-ának revíziójára s futtuk tele tüdővel a revíziót álló három esztendeig, amiből aztán olyan radikális revízió lett, hogy most már ismét a revízió a jelszó, de visszafelé. Hát bizony addig várhatunk; hanem hogy az államhatalom által megkezdett jogfosztásnak egyhamar nem lesz vége, hogy a Csáky gróf híres rendelete visszavonadni nem fog, hogy e rendelet fojtogató intézkedéseit mindaddig érezni fogják a hazai katolikusok, amíg ki nem hait az az egész vegyes házasságokból származott nemzedék, amely 1868 óta született, — az bizonyos. A napokban ugyanis megjárta a hazai sajtót az a hír, hogy Verga biboros aláírásával Rómából rendelet érkezett a magyarhoni tanítással foglalkozó szerzetesrendek főnökeihez, azon szigorú utasítással, hogy a vegyes házasságokból származó ifjak vallási oktatását kettőzött szigorral ellenőrizték s a legnagyobb buzgósággal teljesítsék. Nem tudjuk, miben áll a dolog, mert nincs biztos tudomásunk arról, hogy csakugyan jött-e ilyen rendelet? Az egyik megbízható napilap értesülése szerint a hercegprímással s még néhány püspökkel konferált is már a magasabb közéleti erkölcestannak ministeri revelátora ezen állítólagos rendelet ügyében s szintén „állítólag“ azt a felvilágosítást nyerte volna, hogy a szerzetes gimnáziumok igazgatói eddig is azt az eljárást követték volna, hogy az olyan ifjakat, kik bár katolikusoknak kereszteltettek, de az 1868. 53 tc szerint protestánsoknak tekintendők, még ha a szülők kife-

jezetten kívánták is, hogy katolikus hitoktatásban részesüljenek, feltétlenül arra utasították, hogy illetékes (?) lelkipásztoraikhoz járjanak hitoktatásra s onnan hozzanak osztályzatot a bizonyítvány számára. Hogy valóban így van-e a szerzetesek gimnáziumaiban, nem tudjuk s azért nem is mondunk ezen eljárás felől véleményt, azt azonban ugyancsak a nevezett lapban olvastuk, hogy a minster, (már mint Wlassics) kijelentette, miszerint ezt a törvényt (?) gyakorlatot továbbra is fentartatni kívánja, mivel ellenkező esetben kénytelen lenne a hittani osztályzatot a bizonyítványokból és a hittant a rendes tárgyak sorából törölni. Hát a farsangi kultuszminister urtól erre teljes joggal meg lehetne kérdezni: hogy hát kend az az Alvinczy? Mert ha ő neki csak ilyen fegyvere van, az már most is csütörtököt mondott. Az ám, ha Verga kardinális is Dr. Prémus volna, a minster csáktornyai szolgabíró, s az irott törvény magyar szolgabírói jogérzet és hivatali buzgóság, akkor talán lehetne efféle manővereket csinálni. Így azonban nem lehet: mivelhogy az 1868. 53. törvényezikkbe minden előző bírói értelmezés dacára belemagyarázta Csáky gróf a maga híres rendeletének intenczióit, de már Wlassich akármenyit apostolkodjék a magasabb közéleti erkölcestan kultusza érdekében, hasonló dologra nem lesz képes, mivelhogy a középiskolákról szóló 1883. évi XXX. törvényezikk 3. §-a taxative felsorolja a középiskola kötelező tárgyait s ezek között első sorban a) betű alatt a hit és erkölcestan. Nyilvánvaló dolog pedig, hogy mikor ezt a törvényt megalkották, nem a Wlassics Doktor ur magasabb közéleti erkölcestanát értették alatta, abból a két igen egyszerű, de igen világos okból, mert 1.) Dr. Wlassich akkor még igen csekély ember volt s most is csak Bánffy Dezső ev. ref. főkurator és főminiszter társaságában reprezentál valamiféle relativ nagyságot; 2.) azért, mert a magasabb közéleti erkölcestan kultusza akkor

is divott ugyan, de annak dogmatikáját csak 1895. év első napján nyilatkoztatta ki Csáktornya 56 vok-sos prófétája s így arról senkinek sem lehetett tudomása akkoriban.

Azért hát nem kell félni Wlassiestól; mivelhogy ő most is azt hiszi, hogy a politikában is úgy lehet ringatni az embereket, mint a jogászokat az alapvizsgán. Hát derék kulturbarczos miniszter ur! pá-pistákat ilyen formán nem lehet pacifikálni.

Brassó és a brassói plebánia alapítása.

Irtá: *Dr. Bültinszky Lajos.*

(Folyt. és vég.)

Bármily natározott ígéretek s okmányok biztosíták a rend birtokjogát, egy tekintet Magyarország belviszonyaira meggyőző a nagymestert, hogy a rend birtokjoga ingatag talajon nyugszik. Gazdaságuk, függetlenségük és hatalmuk sokakban keltette fel az ellenszenvet. Azok, kik már egyszer a rend megbuktatását majdnem keresztülvitték, csak alkal-mas időre vártak, hogy előbbi kudarcukat megboszulják. A rend körültekintő vezetői is jól ismerték a hangulatot, mely rájuk semmi esetre sem kedvező és könnyen lehet vészthozó.

Igyekeztek tehát létüket biztosítani, s e biztosítékot a nagy befolyású pápai székhely vélték föltalálhatni. Egy elha-tározó lépést tettek, mely azonban biztosítás helyett csak sietteté a birtok elvesztését. 1224 márciusában a nagymes-ter épen Rómában időzve a Barezaságot és Havaselvét a pá-pa lábaihoz tevő ajándékkép:¹⁾ azzal indokolva e tettét, hogy főkép az ujonnan nyert részek, melyek még részben népte-lenek, annál hamarabb nyernek lakókat, ha a római szent-szék védnöksége alatt áll, s a kath. vallásnak és az egész területnek nagy előnyére lesz. III. Honorius pápa a német lovagrend ez ajándékát, mint a kereszténység s az egyház keletre terjeszkedésére annyira kedvezőt elfogadta. Földjüket sz. Péter jogába s birtokába vette az apostoli szentszék kü-lönös protectiója s védelme alá helyezte. Erendeli, hogy a római pápán kívül egy érsek vagy püspök se hozhasson fö-löttük itéletet. Az esztergomi érsek, akkor még egri püspök által kinevezett Decan kormányozza őket mindenben, a mi nem kizárólag püspöki teendő. A püspöki teendők végzésére pedig, minők chrisma, sz. olaj szentelés, papszentelés, temp-lomok és oltárok avatása, bármely püspököt meghívhatják, míg nekik nem lesz püspökük. A római szentszék birtokjog-a, s a fölé nyert szabadság elismerésével a lovagrend által szabadon felajánlott 2 arany márkát évenként husvét ünne-pén fizessék, egy márkát a pápának, egyet a kardinálisoknak²⁾.

A pápa a magyar érsekekhez és püspökökhöz adott levelében ezeknek is tudtára adta e privilegiumot intve, hogy ha püspöki teendők végzésére fölkértek, azt szívesen végezzék.

A lovagrend eljárása a rend szempontjából minden bizonynyal a rend nagy körültekintésének volt bizonyosága, Ma-gyarországon azonban természetszerűleg visszatetszést kelle

szülnie. Endre uralkodása az egymást követő zavarok szinterévé tette a bazát. Egycetlenkedése fiával Bélával napirenden volt. Az ország nagyobb része zugolódott Endre bőkezűsége ellen, kivált a melyet az idegenekkel szemben mutatott. Né-melyek a haza önállóságát is veszélytlen látták. A zavarok napról-napra általánosabbá lettek, úgy hogy maga a pápa is intette Endrét és Bélát, hogy a haza törvényei ellen az ide-geneknek tett ajándékot térítsék meg s a király esküje szer-int tartsa meg épségben az országot.

A különben nagyon is ingatag jellemű Endre most ugy-látszik komolyan hozzátogott az elidegenített birtokok vissza-szedéséhez. A német lovagrend letelepedése óta fokozatosan növelte birtokát. Foglalásait a király kétszer is jóváhagyta utolagosan, bár mind a kétszer nagy küzdelmébe került a rendnek a királyt megengesztelni. A rend azonban nem okult s nem lett óvatosabb. A látszat elég alkalmas volt ellensé-geinek azon véleményét támogatni, hogy a rend teljes füg-getlenségre, nagyobb hódításokra, s talán egy önálló birodal-mon alapítására törekszik. Főkép pedig a rend utolsó lépése, mid-őn a Barezaságot, melyen korlátlan tulajdonjoggal nem is birt, hanem a király főurasága alatt csak mintegy hűbérbir-tokot bírta, a pápának ajándékozta s így a magyar koroná-tól elválasztani törekedett, Endrét a tgy terére vitte. A há-látlan lovagrendtől a területet, melyet most már a *gyarmato-sok is meg tudnak védeni, s mely a koronának szép hasznói fog hajtani*, visszavette. 1225-ben hatalmas lovas sereggel a Barezaságra ütött. A Havaselven épített új várakat elfoglai-ta, a lovagrend őrségét onnan kiützte, a lakosság és lovagok egy részét legyilkolta, megsebesítette és börtönre vetette. Zsoldosai a gyarmatokat borzasztóan pusztították, ő pedig 1000 márkánál nagyobb hadisereget vetett rájuk, s nem ele-gedte meg azzal, hogy őket új foglalásokból kiützte, szigoruan megparancsolá, hogy a lovagok a Barezaságot is hagyják el. A lovagok azonban kijelenték, hogy csak a nagymester s a pápa parancsára hagyhatják el a területet.

A megrettent lovagok azonnal értesítették a pápát, a kinek, mint leveleiből kitetszik, a lovagrend ügye nagyon szíven fektűt. A nagymester is a királyi udvarhoz készült, utja azonban mások miatt elmaradt. Endre maga is irt a pá-pának felhozva a Rend ellen gravamenjeit.

A pápa négy levelet irt ez ügyben. Egyet a lovagrend-nek a Barezaságra, a melyben vigasztalja őket, kitartás-ra inti s reményt nyújt, hogy az ügy szerencsésen lesz el-intézve.³⁾ Levelet intézett a Lineweld-i, Kercz-i és Egres-apátokhoz, kiküldve őket, hogy az alapító levél szerint né-zék meg a lovagok birtokát, s ha valami új foglalást tettek volna, azt azonnal térítsék vissza a királynak s állítsák hely-re a békét.⁴⁾ A harmadik levél 1225 jun. 12-éről keltezte Endrének szólott, melyben inti őt, hogy *mások incselkedési-ből elkövetett károkozásait* tegye jóvá, a lovagrendet hagyja szabadon területökön, engedje a három cistercita apátot sza-badon eljárni megbízatásukban, rendelbet azonban maga is melléjük megbizottakat. A pápa levelét a portói püspök pá-pai követ által adatta át a királynak, ki egyúttal megbízást is kapott, a királyt rávenni, hogy vonja vissza rendeletét.⁵⁾

1) Philipi i. m. 8¹ l.

2) Teutsch — Tirnhaber i. m. Nr. XXVI.

Fejér C. P. III. V. I. p. 459.

3) Fejér P. III. V. II. p. 41.

4) Fejér C. T. III. V. II. p. 42.

5) Teutsch — Tirnhaber i. m. Nr. XXXII.

Egy hónappal később július 15-én Bélának is irt a pápa hasontartalmu levelet.¹⁾

A három eistercita apát kiszállott s a pápa rendelete szerint megvizsgálták az ügyállást. Jelentésüket kiküldetésük-
rő: Ma. Florentinus az aradi apátság Custosa vitt meg Rómába, a mely nem a lovagrend előnyére szólott. A lovagrend csakugyan tett foglalásokat a neki adott területen kívül. Sőt a király sürgetésére ismételten kijelenték az apátok előtt, hogy jogosan bírt területeket el nem bagyják; a mi ügy látszik tökéletesen elmergesítette az ügyet a király s a lovagrend között. A király válasza, melyet szintén az aradi Custos vitt egyidejűleg, nagyon kedvezőtlenül hangzik a lovagokról. A király gravamenjei: hogy a lovagrend nem elégedve meg a nekik adott területtel (triginta duntaxat aratra) foglalásokat tettek, a király embereit sanyargatják, a pénzre vonatkozó királyi rendeleteket áthágták, s más kikötéseket is megszegtek, egyáltalán „olyanok a hospitalarinsok a királynak, mint ölben a tűz, tarisnyában az egér, kebelben a kigyó.“ Miért is kéri a pápát, hogy egyezzen bele elhatározásába.²⁾

A pápa megvizsgálva az ügyet igen szigorúan s a legigazságosabban ír, legkevésbé sem szépitve vagy palástolva a rend hibáját, úgy hogy eljárásával bátran megelégedheték Endre. 1225 szept. 1-én kelt levelével megbizsa a váradi és győri (Geur) püspököket, hogy személyesen a hely színeire siessenek, a hálátlan lovagokat szigorúan ntasítsák megelégedni azzal, a mit nyertek s megtartani a király rendeletét: ha szükséges az ellenszegülőket minden fellebbezés kizárásával egyházi büntetéssel sujtsák.³⁾ Endrének is választ küldött, melyben biztosítja a királyt, hogy a lovagrendet keményen megfenyíti, kéri, hogy az eredetileg neki adott földön tartsa meg őket az egyház és kereszténység javára, s ne vegye vissza az egyháznak és Istennek tett adományát.⁴⁾

Alig bocsatá el a pápa békéltető levelével Endre követét, másodnapon már a pápánál volt a rend preceptera, s személyesen tett jelentést az eközben történt szomorú dolgokról. Az új pápai megbizottak még megsem érkeztek, s a király a rend ellenségeitől ismét fölizgatva nem várva be a vizsgálatok eredményét, nem az alkadozások végét, augusztusban fegyveres erővel kiüzte a lovagrendet a Barcaságból.

A lovagok fájdalmas szívvel bár, de a tulerőnek engedni kénytelenítve elhagyják örökre a Barcaságot. A pápa már oct. 27-éről ír Endrének, elsorolja a rend működésének szép eredményeit, figyelmezteti a haszorra, melyet a rend itt a kereszténységnek tehet, inti, kéri a királyt, hívja vissza a rendet, mind hiába! Bár többször ismétlik a pápák kéréseit, a többször szólítják föl a magyar királyt, a Barcaságot a lovagrendek fölé vissza nem szerezheték.

Igen rövid, alig 14 évi működése alatt a rend esodákat művelt. Gyönyörű várak emelkedtek a Barcaságon, egy képzett művelt nép lakta azt, mely szeretettel csüngött a lovagokon. A lovagok távoztak, működésük eredménye azonban itt maradt s még századok multán is felismerhető volt. A lakosság élvezte tovább is a lovagrend és a király adta előjogokat. A konoktól elfoglalt a rész örökre elszakadt Erdélytől, a Barcaság egy része a magyar, más a székely földhöz csatoltatott, nagyobb része pedig Brassó vidékévé lett.

Brassó lassanként egészen kezébe ragadta a Barcaság hegemoniáját, a barcasági Decan pedig lassanként brassói Decanná lett, püspöki jogokat nyert, s századokon át feje volt ez egyházilag exemptus terület Clerusanak.

Nevelési elvek dióhéjban.*)

Emlékeznek kérem az evangéliumnak mely szakaszát olvassa a pap hetvened-vasárnap?

Megmondom!

„Hasonló a mennyeknek országa egy emberhez, ki jó magot vetett földjébe. Midőn pedig az emberek aludtak, eljött az ő ellensége és konkolyt vetett a buza közé“ stb.

E szakaszban emberi (földi és égi) rendeltetésünk egy nagy és igen fontos része van megjelölve.

Ki Isten képére és hasonlatosságára teremtett, s a kereszttségben az anyaszentegyház tagjává, megigazult Isten fiává tett gyermekének, szívét lelkét nem szennyezi be, hanem abba a hit, remény és szeretetet gyökereztetni: *az jó magot vetett.*

De ki a világ inceselkedése, ürdögös könnyelműségének hatása alatt marad, vagy ha jó törekvésű volt is, buzgalma csak ideig óráig tartott, — a ki kevély, fősvény, buja, irigy, torkos, haragos és a jóra rest, kinek célja minden neme-
sebb törekvés kizárásával embertársai fölött a maga hite szerint nagyobbnak látszani, a szerencsétlenek iránt irgalmatlan szívvel viseltetni; a ki mint valami felsőbb hatalom minden esalád békéjét, boldogságát feldulja, oda betolakodik a ki a maga számára biztosítana mindent, nem törődve avval, hogy mással mi lesz; kinek nincs egészsége, ha folyton nem verekedik, s végül minden jó iránt érzéketlen, rest; vagy más szavakkal rövidebben: kinek a felebaráti szeretetről szóló parancs eképen szól: *szerezzed magadat, mint magadat*, az akarva sem tud jó magot vetni, azaz jó gyermekeket nevelni.

Az ilyen ember gyermeke árva, ki bár Isten képét viseli, meg van fosztva attól, hogy miként társai, érezze a földi élet áldásait, mert azon eszközöket, melyek biztosítanak számára . . . nem ismeri. Nincs semmi szükség itt ama bibliai konkolyvető ellenségre, az ilyen gyermeknek ellenségévé lett saját vére.

A tiszta buza, vagyis az ember erényei, melyek szerint Istenhez hasonló, eléktelenedik a konkoly vagy a bűn miatt. Az ilyen konkolyvető, bűnös hajlamu ember — nem csak saját gyermekének, hanem, mikor az emberek alusznak, más szóval gyermekeiket őrszem nélkül hagyják, — másoké-
nak is bünt hint ártatlan szívére. A gyermek szive pedig olyan, mint a tiszta fehér papíros, lebet rá írni jót avagy rosszat, olyan is mint a termő föld, melyet ha nem vetnek be jó maggal és nem művelnek, ellepi a gyom.

Azért a ki Istennek tetsző módon saját öröme, s a haza javára avatja föl gyermekét, annak örködni kell az ártatlan gyermeki szív és lélek fölött minden időben, mert már a levegő is tele van undokabbnal undokabb bűnökkel, mert éjjel is eljőhet az ellenség és konkolyt vet a buza közé.

***) Felolvasás, tartotta Máthé József marosszentgyörgyi tanító ur egy hetvened vasárnapi jótékonycélú estélyen.

1) Teutsch — Tirthaber i. m. Nr. XXIII.

2) Fejér C. T. III. V. II. p. 53.

3) Teutsch — Tirthaber i. m. Nr. XXXIV.

4) Teutsch — Tirthaber i. m. Nr. XXXLI.

Az annyit jelent 1-ször, hogy a gyermek bármily nagy áldozat árán is megóvándó az elromlástól, mert a jó gyermekből válhatik csak jó ember, — 2-szor a szülő által a gyermek mint Istennek áldása megóvatván, bevezettségébe abba az életbe, hol mindenkitől a kifogástalan magaviseletet, szorgalmat és munkát megvárja az emberek összessége a társadalom, megkövetelik az isteni és világi törvények; — 3-szor önjelölés nemesak magáról, hanem másokról is gondoskodhassék, hogy úgy találjon az erkölcsi világrendben számára jelölt helyre, miként az óra kerekai illenek egymásba.

Az anya szíve magzatának első tekintetében is örömet leli. Ő felé irányul az, s mintba már tudná a kisedet, hogy mindennek a mi őt erejéhez segíti, lassan, fokként saját énjét is megismerő emberré teszi, onnan kell jönni, mosolyával, gügyögésével vonzódását árulja el anyja iránt.

Csak néz s minden védelmét fölatalja anyjában. Kierzi azt anyja forró esőkjából, kiolvassa ragyogó tekintetéből. A rokonlelkek mély titka ez, mit kimagarázni nem, csak érezni lehet. Ezen szeretetbe rejtett Isteni erőnél fogva az anya legelső és legtontosabb nevelője a gyermeknek.

„Jobb nemzedéket csak jobb anyák tudnak nevelni“ — mondja egy nagy tudós. (Fenelon.)

Hogyan?

Ugy, hogy a szeretet, hit, remény erényeit, Isten és embertársaink iránti tiszteletet, szorgalmat, munkát, rendet, tisztaságot csak a jobb anyák képesek beoltani a gyermek szívébe; a többinek máshol jár az esze. Pedig a mely fa jó gyümölcsöt nem terem, kivágatik és a tűzre vettetik.

Megértvén e szót, menjünk tehát gyermekeink előtt jó példával.

Ha a gyermek nálunk szeretetet tapasztal, szeretetünket viszozza; ha kiméletben részesül, kiméletes lesz irányunkban: ha a jót mint Isten ajándékát tekinti, bálás lesz Isten iránt s minket, kik az adományt fölülről nyert kegyelem folytán közvetítjük tisztel, de megtisztelti ugyanakkor a többi embereket is, kik vele szemben mindannyian Isten képviselői.

Ha az a gyermek mások iránt jó indulatunkat látja, örvendezni tanul embertársa szerencsésén; ha száanalomra gerjedünk szegény felebarátunk betegsége, anyagi kára, testi, vagy lelki gyöngesége fölött, ő könnyörtületes szívű lesz.

Ha tapasztalja, hogy minden, a mit bírunk, szorgalom és kitartó becsületes munka gyümölcse, de megtartásához rend és beosztás szükséges, megkedveli a munkát, igyekezete fokozódik, mert már önmaga megismeri annak jótékony hatását.

Ki tisztaságot lát: tisztasághoz szokik. És ki tiszta testében: tiszta lelkében is.

Az ilyen gyermek megismeri a fő *Hatalmat*, bálával telik el, imádkozni tanul, köszön és kér egyszerre attól, ki mindent adhat, az Atyától.

Az imádság a lélek tápláléka.

E néhány példa, ha az életre gondolunk, s emlékeztünkbe vesszük annak egyik, vagy másik *példáját*, igazat, ad nekem.

De ugyanakkor azt is bizonyítja velem, hogy a hol a gyermek ezeknek mind ellenkezőjét látja, hallja, ott zsengejében pusztul el a lélek, emberségünk disze, virága.

Nem kell messze menni. Gondoljon ki-ki egy-egy olyan árván, elbagyottan álló gyermekre, ki nekünk nincs igazi gond-

viselője közöttünk, árva. Megtalálhatja a rosznak minden csiráját benne.

A rosz ragad.

Az erőszakos ember gyermeke erőszakos lesz, a tiszteletlenné tiszteletlen; az olyané, ki mások vagyona után sóvárog, hasonló lesz atyjához. Az iszákosság is átragad. Azért mondják: „apja fia“ vagy „az alma nem esik me ssze fájától.“

Fölösleges bővebben magyaráznom, hogy az olyan szülő, ki gyermeke előtt jó példával jár elől, pénzt ad ki kamatra és nagygyereségre számíthat. Az ilyen megédesíti földi életét, megkönnyíti későbbi munkáját, öregségének kényelmes ágát veti meg, s az által, hogy Isten és embereknek kedves gyermekeket nevel, már itt a földön részesül a halhatatlanság örömeiben.

„A feddhetlen magaviseletű igaz ember, boldog gyermekeket hágy maga után“ (Példabeszédek 20, 7.) Az erény él, virít, fényesen világol!

Boldog iskola, mely ilyen fundamentumra emelheti a *udás* épületét.

A példánk után járó gyermek egyszer csak megnő. A benne fejlődő lélek tudvágya fölébred. Vizsgál mindent, s tudni akarja, hogy mi miért van, hogyan, miképpen lesz az az emberekre áldás, vagy átok? Ki az, a ki az embereket olyanokká tette, hogy uralkodhatnak a világ többi lényei fölött?

Ekkor a gyermeket *oktatni* is kell!

Nincs, nem lehet ember, ki annyit ne tudna, hogy minden Istentől jó, ezért őt imádság illeti meg.

Ha öröm ér, tőle jön az,

A bú-bánat onnan ered.

Ő a ki büntet s jutalmaz

Azért csupán, mert Ő szeret.

Hogyan imádjuk Istent? Imádságban és jó cselekedetekben.

A ki tehát gyermekét jót cselekedni és imádkozni megtanította, az jóra oktatott, s ha egyebet nem tudna is, már ezzel is elősegítette egy nálánál nagyobb tanító az iskola feladatát.

A többit elvégzi az iskola. Nem maga egyedül, hanem a szülők segítségével, kik a nap legnagyobb részében szemünk előtt lévő gyermekeiket kötelesek megőrizni minden rosztól, s az iskolának mindig tisztán és pontosan visszaadni.

Az iskola még az időt is kiosztja. Munka és nyugalom, étel, ital, álomban megszabja a helyes arányt, s a mint tovább-tovább megy, sóha sem tesz egyebet, minthogy gyermekeit a tökéletes Isten igaz ismeretére vezeti, s az embert mint Isten képmását ellátja azon eszközökkel, melyek a rendeltetés útján segítségére lesznek nemcsak, de megtanítja azok használatára is.

Az így növelt gyermek nem fog kérkedni testi szépségével, erejével; nem tudja, hogy azt mások kárára is lehet használni. Az ilyen előtt szent marad az iskola, mely neki Isten rendelkezéséből élet-elveket adott, hálára kötelezi, s már azáltal, hogy szerzett ismereteit a maga helyén és idején használja, le is rójja ebbeli háláját.

A gyermekeiket rosszul nevelőoktató szülők nemesak Isten képét és hasonlatosságát ölik meg magzataikban, hanem nevelnek több nemzedékre kiható gyalázatot, terhet és átkot!

Igy tehát azok számára, kik gyermekeik oktatásával törődnek, továbbra is a szép, jó és igaznak követése adatik.

Nincs közöttünk egy se, ki eltagadhatná, hogy mindenhez *szoknia* kellett.

A gyermek sincs kivéve ezen igazság alól. Ő neki is ugy kell alkalmazkodni mindenhez, mint nekünk kellett.

Kezdetben a szülői ház ezerféle sajátossága foglalja le, később az iskola és annak törvényei, s legvégül az élet s annak bújá-bajai.

A szülő itt teljesíti egyik legnemesebb feladatát.

Mikor a szokatlan, néha heveskedő, néha lankadó ifjut türelem, kitartásra, s a munka szükséges folytonosságára rávezeti, mikor a férfivá vagy nővé fejlődött gyermek természetes hajlamait fékezi, vagy oda irányítja, hol a tisztesség babérkoszoruját szerzik, akkor lesz igazi nevelő az apa és anya.

Itt válik el, ha vajjon a boldogulás útján, vagy pedig a kárbozat lejtőjén tudta-e elindítani.

Az igazi tisztelet, hála és becsülésre leginkább itt jöhet rá az a gyermekifju, ki talán most először izleli azon nehézségeket, melyekkel apja, anyja folyton küzvé az eddig nevelte.

Itt lehet is kell hogy legyen az ifju *takarékos* mindenben a *mértékletes* élet előnyei ekkor már feltűnnek előtte, s ő, a ki az élet viaraiban megedzett szülőket lát maga előtt, *lelkileg is erőssé* lesz.

Eros és kitartó a jó szeretetében. Tulajdonságai miként kertész kezében a rózsza megemesednek, s valódi szép lelkű emberré fejlődik, ki *józan okosságával* mindig hite szerint itéli meg az életet, körülményeit, önmaga és mások cselekedeteit.

Az önismeret a bölcseség kezdete. Fájdalom azonban a gyakorlati, a mindennapi élet még igen sok egészen más gyermekeket állít elének.

De mit is várhatunk azoktól, kik az iskolát csak hírből ismerik, kiket nem adtak oda soha, minek is adták volna, mikor a tanulásra nem volt szükségük, mert véletlenül pap vagy kántor lebetett volna belőlük.

Mit várhatunk azoktól, kik előtt nap-nap után játszódna le a bün drámái, kik nem az erényt, hanem magát az erkölestelenséget látják maguk előtt példákban?

Mit várhatunk azoktól, kik minden nemesebb cél iránt érzéketlenek, a munkához is csak azért fognak, hogy az éhhalástól megmenekedjenek?

Semmi jót!

Az ilyen előtt nem szent semmi! Az apa, az anya neve átokká válik ajakán. A munkában meggörnyedt test, a sok-sok éven keresztül keuyeret oszto kéz már elveszítették becsületét előtte.

Az ilyen megkeseríti szülői öreg napjait, annak minden panaszos falatját, megunatja azt a nehéz munkával, sok reménnyel eddig vitt életet és oh borzalom verése nyulik a fiu keze Az apa-anya jajja betölti a levegőt, a vonagló ajak minden nyílása átkot, szörnyű átkot mond a fiura a gyermekekre!

Az apa áldása pedig megerősíti a fiak házait, az anyáka feldulja azt alapjából.

Igy van megírva Jézus, Sirák fia könyvében.

Ugyanott még azt is olvassuk: „Fiam! gondod legyen atyádra öregségében, és ha megfogytakozik értelmében, engedékeny légy iránta, és ne vesd meg őt a te erődben; mert az atyának adott alamizna nem lesz elfelejtve.

Sőt a mit anyádtól szenvedsz is, jóval pótoltatatik vissza neked. Igazság lesz épületed alapja és a szorongatás napján emlékezet lesz rólad; és mint tiszta időben a jég, olvadnak a te büneid.

Mely gonosz hirben áll, ki atyját elhagyja és meg van átkozva Istentől, ki anyját megkeseríti.“

Tekintsük tehát magunkat és gyermekeinket igazi keresztény szempontból, mert: „hasznos a menyek országa egy emberhez, ki jó magot vetett földjébe. Midőn pedig az emberek aludtak, eljött az ő ellensége és konkolyt vetett a buza közzé.“

Máthé József.

Kisebb közlemények.

— **Tanító gyűlés.** Az udvarhelyi róm. kath. espereskerület általános tanítógyűlés „havasalji“ köre 1895 február hó 13-án Sz.-Udvarhely a szt. Ferencz rendi atyák vezetése alatt álló róm. kath. főelemi-iskolában tartotta téli vándor-gyűlését.

Jelen voltak: Méltóságos Jung Cseke Lajos apát főesperes, Nagyságos Sándor Mózes kir. tanfelügyelő, Péterfy Arpád kézdi szt. léleki r. k. tanító mint vendégek-, továbbá Ftdő. Kis Dénes kadicfalvi és Kádár József máréltalvi plebános urak mint pártoló tagok.

A rendes tagok megjelentek 3 tag kivételével.

A szt. Ferencz rendiek templomába „Veni sancte“-val egybekötött szt. mise után, mely alatt a tagok Petres Lajos vezetése alatt négyes hangon énekeltek, rendben vonultak föl az elemi iskola új helyiségébe. Itt Ftdő. P. Istváni Alajos tartott gyakorlati tanítást I-ső osztályos növendékeivel az irva-olvasásból, ismertetvén a „ty“ betűt. Ezután a III.—IV.-ik osztály tantermében Ftdő. P. Kóri Ottó, a III.-ik osztálynak írásbeli feladványul a magyar birodalom délkeleti félföld bányahelyeinek (arany, ezüst, réz, vas, só, kőszén stb.) megnevezését hagyta föl, miután a IV.-ik osztályos növendékekkel tanította Magyarország földrajzából Baranya megyét. Innen a testület a II.-ik osztály tantermébe vonult, itt és erkölestanból Ftdő. P. Csiszér tartott gyakorlati tanítást, előadván tanítványainak a bibliából a szt. Lélek eljövételét és az elemi kátéból „Mi az anyaszentegyház“ czimű kérdést.

A gyakorlati tanítások bevégzése után Petres Lajos, mint a kör alelnöke tartotta elnöki megnyitóját, melyben megemlékezett első sorban a kör elnökének betegsége miatti távol maradásáról. Attérvén tárgyára, kiemeli a legutóbbi népszámlálás adataiból, hogy sajnálatra méltó körülmény, mely szerint a magyar baha területén oly nagy a százaléka a még írni és olvasni nem tudóknak. S kifejti, hogy ezen százalék kevesbitésére a néptanítók vannak hivatva és erre nézve lankadatlan szorgalom és fokozódó kitartásra hívja fel a tanítói testületet.

A gyűlés meleg részvétét fejezte ki szeretett elnökének Ftdő. Daró Alajos urnak betegsége miatt való távol maradása fölött. Az elnöki megnyitót éljenzéssel fogadta.

Most következett a gyakorlati tanítások bírálata. A

gyakorlati tanításokat tartó mind három ftdő profesor tanításához a gyűlés egyetlen tagjának sem volt semmi észrevétele. Nem mintba a sz. Ferencz rendi tagoknak, mint hazánk első ősrégi ezeréves tanítóinak — szokásait, eljárásait és módszerét tiszteletlenségnek vélte volna javítani, észrevételeit megtenni, hanem bámulatát fejezti ki az udvarhelyi szt. Ferencz rendi ház jeleni nagyra becsült tanítói fölött, kik nem csak a szószékről, de a rájuk bízott gyermekeket az iskolatermekben vallási ihlettel áthatott oly páratlan paedagogiai képességgel és szorgalommal nevelik. Kiváló öröme és szerencsésének tartotta minden jelen volt tag, hogy a valóban oly finom tapintatos bánásmódjukat és kitünő mintatanításukat láthatta illetve hallhatta, melyből oly sok szép és hasznos tanulságot merithetett ki-ki. — Mind három gyakorlati tanítás a tagok lelkes éljenzései között sikerültnek nyilvánítottatott.

Ezután felolvasatott a Vágáson tartott őszi gyűlés jegyzőkönyve.

Ezt követte a Jartó Aron felolvasása a következőczim-mel „Várnai Gusztáv bátyám tanácsai.“

Egyetűnk e valóban munkás tagjának az életből vett oktató felolvasását a gyűlés általános tetszés nyilatkozatai kísérték és éljenzéssel fogadtatott.

Szaválja Bálint Károly A haldokló ifjú ezimű költeményt Indaly Gyulától.

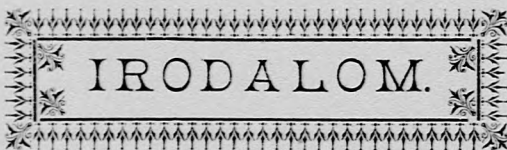
Szaválónak valódi tárgyú előadásért éljenzés közepett elismerés szavaztatott.

Következett a jövő gyűlés helyének kijelölése. A jövő tavaszi gyűlés Szombattalván fog megtartatni, melyen a helybeli k. tanító tanítást, Gál Sándor felolvasást és Petres Bálint szavazatot fog tartani.

Addig is Isten áldása legyen velünk és munkáinkon.

Lövétén, 1895 február 16-án.

Kontsagh Sándor,
jegyző.

— **A Pázmány kiadásról** hozott ismertetésünkre az Egerben megjelenő *Irodalmi Közlöny* ezt a megjegyzést teszi: Némileg tehát megütközhetünk a „Közművelődés“-ben megjelent s elég erős hangon tartott kritika felett, mely hit-tudományi irodalmunknak egyik legalaposabb művelőjét itt-ott a felületesség vádjával illeti. Mi sokkal közelebről és jobban ismerjük Rapaics drt, mint az erdélyi bíráló, s teljes meggyőződéssel mondhatjuk, hogy avatottabb kézre Pázmány műveinek magyar kiadását bízni nem lehetett volna. Utóljára is merülhetnek fel vitás és bonyolult kérdések, melyeket azonban nem Nagy Sándor merész kardjával, hanem a biggadt megfontolás boncsoló késével kell megoldani, — mert a kard kétélű szokott lenni s valamikor azt sebezheti meg, a ki azzal támadott.

Erre azt feleljük: az általunk közlött ismertetés a lehető legtárgyilagossabb úgy hogy annak egyetlen tétele sem czáfolható, aminthogy az *Irodalmi Közlöny* azt meg sem kísérti, pedig ha már *irodalmi közlöny* s a felülbíráls tripo-

szára ilt eo ipso kötelessége volna tárgyilagoss. adatokra támaszkodó bírálatot írni. Megmondjuk, minket mi vezetett. Pázmány művei magyar sorozatának *első* kötetét bírálatra olyan férfúnak adtuk ki, aki az egyháztörténelmi tanszékeken három évtizeden át fényesen működött s a kinek egyházi-irodalmi érdemei, de különösen oklevéltani és levéltári ismeretei a legbiztosabb garanciát nyújtották arra nézve, hogy e feladatnak legjobban megfelel. Amint meg is felelt. Láttuk, hogy a bírálat erős, de igazságos és feltétlenül objektív s épen azért adtuk ki, hogy a következő kötetek kommentátorai szíveskedjenek észrevenni, miszerint vannak Magyarországon emberek, akiknek szívén fekszik, hogy a Pázmány kiadás úgy az író fényes névéhez, mint az egyetem s a kath. ügy tekintélyéhez méltó legyen. Szóval aki Pázmányt kommentálni akarja: *praecingot se*, s ne írjon olyan Claquesbutes-kommentárt, mint a *szamosfalvi glossa*, mert sajnos ez az egy olyan piramidális tévedés, amely botránnyosan kivívó itt nincs szó *személyekről*, hanem az *ügyről* s ha az *egri* Fabius jobban ismeri R. drt. mint az *erdélyi* bíráló, hát legyen neki az ő bite szerint, de az erdélyi bíráló meg jobban ismeri Pázmány korát s azon kor irodalmi termékeit, mint Eger Fábiusa, aminthogy kimutatta, hogy Dr. R. még Pázmány sajtóhibáit is lenyomatta. Ezt tessék megczáfolni. Altalában nagy baj, hogy a katolikus tollak bizelgésbe vannak mártva. Elolvastuk a *Pázmány* kiadásról megjelent összes recenziókat s nem találtunk egyetlen-egyet sem, amely arra vallana, hogy az illetők a könyvet el is olvasták volna, de azért *vaktában dicsérnek* mindent, s egyiknek sincs bátorsága a *valóságos* hiányokat feltárni. Maga az *Irodalmi Közlöny* ilyen léte, két, nyári pantalon vékonyságu hasábocskán ír egy monumentalis fontosságú irodalmi eseményről s míg Kisfaludi diskrét, finom irodalmi érzékre valló glossáit nem tudja méltatni, addig Dr. Rapaics kommentárjainak világosan és czáfolhatatlanul, kimutatott hiányait is általános frázisokkal akarja megvédeni. Mert egy *irodalmi közlönytől* merő köntörfalazás az olyan beszéd, hogy végre is akadhatnak bonyolult és vitás kérdések, mivel az, hogy Szamosfalva nincs a mesék országában, sem nem bonyolult sem nem vitás kérdés, hanem egyszerű tiszta valóság. Nem teszünk szolgálatot a katolikus irodalom ügyének, ha mindent agyba főbe dicsérünk; legyen bátorságunk az igazat tárgyilagossan mindenkinek megmondani. Ezt a kath. tudományosság érdeke hozza magával. Azzal sem tesz szolgálatot az *Irodalmi Közlöny* a kath. ügynek, hogy Barabás A. győri szerkesztőt, akiről a két általa apasztrofált főúr, nyílt tárgyaláson megmondotta, hogy *nem felel meg a valóságnak* amit ő irt róluk, Szemczecz és Lepsényivel egy kategóriában megteszi *hitvallónak*. Bocsánat, kiki gondolja meg mit ír, s ha emberekről valamit nem tud bizonyosan, ne írja ki, — mert valótlán dolgokat állítani nem tartozik a kath. hitvalló tisztehez. Egyébiránt, hogy egy pesti kedves professzorunk szavával éljünk, hát ez alkalomból is azt izenjük az *Irodalmi Közlönynek*: erimus tuum boni amici. (Ő ezt csak bizonyos alkalmakkor szokta mondani. Az E. J. is tudja, mikor.)

— **Szűz-Mária könyv.** Egy hasznos könyv jelent meg a székesfehérvári egyházmegye egyik fiatal és tehetős tagjától, dr. Hufnagl Jánostól. A könyv a boldogságos Szűz ájtatos tiszteletére vezető imák és emelkedések rövid, velős foglalata. Előadja a rózsafüzér imádság és társulatok czélját, módját és eszközeit, a lorettoi letenye és az

angyali üdvözet népszerű, helyes magyarázatát; azon kívül egyéb ájtatossági gyakorlatokkal és énekekkel is ki van bővítve. A kath. hitélet és lelkipásztorkodás terén rég érzett hiányt pótol a könyv, midőn a sok apró-cseprő ponyván terjesztett füzet helyett hiteles, egyszerű és könnyen áttekinthető kézikönyvet nyújt a Mária-társulatok folyton szaporodó tagjainak. A mű egy része dr. Walter innieheni prépost imakönyvének fordítása, de számos magyar vonatkozású helylyel, a bucsukról és az Üdvözlégyről szóló magyarázattal, imákkal idézetekkel és énekekkel van bővítve. A mű, mely 2000 példányban jelent meg, a németben most éri a hatodik kiadást. Aja Isten, hogy mielőbb nálunk is új kiadásra legyen szükség. Lelkipásztorok, szerzetes apácák sokat tehetnek a mű gyors elterjesztése érdekében, annál is inkább, miután sok tévedéstől, tulzástól, babonától óvhatják meg az ájtatoskodókat; azonfelül saját fáradozásait is elősegíti és megkönnyíti a könyv. A Szűz-Máriakönyv Nagy-Szombatban jelent meg és az esztergomi főegyházmegyei hatóság jóváhagyásával van ellátva. Kapható szerzőnél (Zavar, Pozsony-megye, posta helyben), a ki jelenleg Majláth György gróf nevelője. Ara füzve 75 kr., kötve 1 frt. — 1 frt 50 kr. Intenciókra is megrendelhető.

Előfizetési felhívás

ily című munkára:

ERDELYI KATHOLIKUS HITSZÓNOK.

V. kötet:

Konferenciák, Ünnepi és Alkalmi Szentbeszédek

Forster Jánostól.

Tartalmaz mintegy 30 konferenciát az apostoli hitvallásról, azonkívül a bűnbánat szentségéről és a négy utolsó dologról. A konferenciákon kívül vannak benne ünnepi beszédek az év minden ünnepére és alkalmi beszédek a leggyakrabban előforduló alkalmakra és templomi bucsukra. E 30—32 nyomtatott ivre, legjobb minőségű papírra szép ciceró batülkkel nyomtatott mű ára bérmentes küldéssel 3 frt. (Sacerdotibus erga sacra, unum per 35—40 xr computando.)

Tekintettel arra, hogy a konferenciák mai nap föltöbb szükségeseek, ez a mű nemcsak házagpótló, hanem mivel az egyes konferenciák mint önálló beszédek a soron kívül is mindig használhatók a tárgyalás hitbéli tanak megfelelő ünnepen, vagy alkalomkor, ez a körülmény nagyban emeli a mű gyakorlati használhatóságát. Sulyt fektettem arra is, hogy a tárgyalás menete könnyebb legyen s ugy emlézés, mint az előadásra alkalmas.

Mihelyt annyi előfizető jelentkezik, hogy a kiadás biztosítva lesz, sajtó alá kerül s az egyházmegyei hatóság jóváhagyásával a legrövidebb idő alatt az előfizetők kezébe jut.

Előfizetések levelező lapon alólírothoz intézendők. Gyulafehérvár (vár), 1895. márcz. 1-én.

Forster János,
püspöki ceremoniarus.

Napi események köréből

— **Püspök Urunk ó Exjának** f. évi II. számú főpásztori körlevelét hódoló tisztelettel vettük. Első helyen a szent böjtre vonatkozó főpásztori szózatot olvassuk, melynek végén a következő böjti rendtartást állapítja meg.

Az apostoli Szentszéktől 1892. Jul. 3-án és 1894. Deczember 5-én nyert felhatalmazásomnál fogva, egyházmegyéim körülményeit, a lelkészkedő papság és a hívek lelki szükségleteit anyailag tekintve véve, a szent böjt megtartását illetőleg úgy intézkedem, hogy:

1) úgy a hívő nép, mint a közte élő, lelkipásztorkodással és tanítással foglalkozó egyházmegyei papság a negyvennapi böjt alatt tartozzék minden szerdán, pénteken és szombatban a hűseledelektől tartózkodni és naponta egyszeri jóllakással beérni, a többi napokon az elengedett megtartoztatás fejében kiki öt Miatyánkot és Üdvözetlet végezvén az anyaszentegyház szándékára.

2.) Ez a kiváltság a hívő népre a nagyhét szerdájáig, a papságra bezárólag virágvasárnapig terjed ki.

3.) A férfi és női szerzetesek ezzel a kiváltsággal innen nyerendő külön engedély nélkül nem élhetnek,

4.) A gyári munkások, napszámosok, bányászok, a folyton utazó vagy súlyos éjjeli szolgálatot teljesítő vasúti alkalmazottak és hasonló foglalkozású emberek csak pénteki napokon és a nagyhét bárom utolsó napján tartoznak böjtölni.

5.) Teljesen fölmentvék (nagy pénteket kivéve) mind, azok, a kik oly szegények, hogy azzal kell táplálkozniok, amivel épen lehet, vagy a kik sürgős és halaszthatatlan ügyben utazván, vasúti állomásokon böjti eledelt nem kapnak, végre azok, a kik más vallásuk házaiban szolgálati viszonyban lévén, böjti eledelhez nem juthatnak.

6.) Ha valamely nyilvános ünnep parancsolt böjti napra esik az év bármely szakában, az ünnepnapon nincs böjt, hanem az előtte való napra teendő vissza s erről a papság a hívő népet előre értesíteni tartozik a szószékről. Ugyanez áll a templomi bucsúk napjairól is, ha parancsolt böjti napra esnének. Végül:

7.) ha valamely községben az országos vásár napja parancsolt böjti napra esnék, — ilyenkor a böjt egészen elengedtetik azon a napon.

A 6-ik és 7-ik pont alatt említett napokban, ha a negyven napi böjti, vagy kántorböjti, vagy böjti kötelezettséggel járó vigiliákra esnek, a dispensatiót kiterjeszteni nem lehet.

Jelen intézkedés 1895. ötvened vasárnaptól 1896. évi ötvened vasárnapig terjed.

Közül ezután ministeri rendeleteket a családi értesítők felbélyegzéséről, az ezredéves kiállításról, tudatja, hogy Kolozsmonostor Kolozsvár városával egyesítettett, ajánlja Dr. Szabó Mihály a Népoktatásügyi közszégi közigazgatás, Dr Engelsz János Lelki Vigasz című könyvét és a Religio Vallás című kath. közlönyt. Végül a papi nyugdíjalap állásáról közöl kimutatást, melyszerint ez alap törzsvagyona 204974 frt 72 kr.; évi jövedelme 15373 frt 01 kr. kiadása pedig 12734 frt 58 kr.

— XIII. Leo és a papi szemináriumok.

Szentséges atyánk nagy refermot tervez a papi nevelő-intézetekre nézve. E végett Capecelator bibornokot megbizta, hogy tanulmányozza az ügyet s jelentést tegyen tanulmányának eredményéről. A jelentés elkészült s nagyon tetszik a pápának, a ki azt alapul fogja venni az egyházmegyei szemináriumok reformjáról szóló encyklikájához.

— **A marseillei tudományos akadémia** mint „böslékű papnak“, nagy erénydíjat ítelt oda abbé Roubieu mazarguesi plebánosnak azért, mert egy több mint 6 hónapig tartott rettenetes himlőjárvány alatt ballatlan önfeláldozással ápolta „magához ölelve“, a saját családbeliektől ijedelem miatt elhagyott betegeteket s tetteme el a bűzhödés miatt megfutott sírásók helyett a bullákat. (Rel.)

— **Gyanus gyermekek.** Lombroso tanár, a híres olasz fiziológus legújabbban a néptanítókat oktatja rá, hogyan kell az iskolában a bűnügyi anthropológiának hasznát venni. Főolvasásában, melyet pár nap előtt a turini tanító-egyletben tartott, elmondta Lombroso, hogy a 3–7 éves gyermekeknek nincs erkölcsi érzékük. Lopnak, verekednek, gyujtogatnak és mindenféle más gonoszságot követnek el a nélkül, hogy a legesekélyebb lelkifurdalást éreznék, mi több, az ilyen kis gyermekek még örömet is éreznek sikerült csi-nyeklein. Csak később, a nevelés behatása alatt tör utat a jobb gyermekeknél a morális érzék és derék fiatal emberek lesznek belőlük. Ennek ellenkezője csak szórványosan észlelhető. Vannak gyermekek, a kik született gonosztevők és ezeknek az erkölcsi érzékük sobasem fejlődik ki. A szülők az ilyen diszpozíciót a gyermekek kritikus éveiben megállapítani képtelenek, erre — Lombroso szerint — egyedül csakis a tanítók volnának hivatva. De hát a tanítónak nagyon is sok gyermekkel van dolga és így a sok közül csupán a bűnügyi anthropologia segítségével ismerheti föl a ritka madarat: a született gonosztevőt. Lombroso szükségesnek tartja, hogy a gyermekeket a népiskolában figyeljék meg. A melyik gyermeknél a morális érzék hiányzik, azt olyan pályára kell adni, mely legkevesebb alkalmat nyújt büntényekre. Ily erkölcsi betegeknek a földmivelés leginkább alkalmas. Ha ennek daczára bűnbe esnének, a bírónak azonnal tudnia, hogy kivel van dolga és gondoskodhatnék róla, hogy a született gonosztevőt a társadalomra ártalmatlanná tegye.

— **A kath. ember választói joga.** Igen gyakran merül fel most a kérdés, kath. ember szavazhat-e kormánypárti képviselőre? Azelőtt, midőn a politikába vallást nem keverték, igen egyszerű volt e kérdésre a felelet. Az egyház valamint a különböző alkotmányformákat közönbösen nézi s az államok szervezeténél olybá veszi a monarchia különböző fokait a köztársasági formával, egyszerű történeti jelemények, melynek a különböző körülmények között egyképen lehet meg a maga jogosultsága: egy a polgárok politikai nézeteit, még azok tisztán politikaiak, sem szokta befolyásolni. Nálunk eddigelé minden párton, kormány-, nemzeti- és 48-as párton voltak találhatók katolikusok, sőt kath. papok is. Ez egészen szabad volt. Változott azonban a helyzet most, midőn a vallást bevonták a politikába s a

nemrég még tisztán vallási tételeket úgy kezdik kezelni, mint az agrár, vasúti vagy lótenyésztési kérdést, szóval amióta a képviselőházból elég furcsán zsinatot csináltak. A katolikusnak nem valamely pártvezér, de egyháza határozza meg vallási nézeteit, mert a kath. vallás kinyilatkoztatott vallás, melynek igazságait Krisztus alapította meg. Ezen semiféle politika nem változtathat, mert a hol a vallás tételei szólnak, ott megszűnik minden politika. A katolikus tehát, míg vallásához hű marad, nem csatlakozhatik oly párthoz, mely vallásával ellenkező, ha mindjárt politikai lepelbe vont vallási tanokat hirdet, sőt programpontjaként állit fel. Így tehát egészen világos, hogy nem szavazhat kormánypárti képviselőre, ha azelőtt mindig ilyenre szavazott volna is. Nem általában ezen pártnak politikája miatt, a mely tekintetben azelőtt szabad volt, de a pártnak mostani egyházpolitikája miatt, mert az a kath. vallásra sérelmes. Tehát jó lesz az azelőtti politikai helyzetet össze nem zavarni a mostanival, s a kath. embernek bármely párthoz való azelőtti szabad csatlakozhatását a mai körülmények közt is vitatni. Ma nem közönséges politika, de a vallás van előtérbe tolva, ebben pedig más az ember helyzete, mint a közjogi vagy más efféle kérdésekben. Azért nem is az, hogy valaki valamely kath. körnek a tagja, vagy se, határoz abban, hogy valaki miként szavazzon ma; de az, hogy ad-e valamit vallására, vagy sem. Ha igen, akkor mint katolikus nem szavazhat vallását sértő pártra. Jó azért mindig tisztán tartani az eszméket s a helyzeteket össze nem tévesztetni. (Ny. K.)

— **A püspöki papnevelő intézet uővendékei által tartandó próba-praedicationok sorrendje**
 Bőjt I-ső vasárnap: Abos József IV. é. th. Márczius 5. Fazakas Gáspár, Husek Gyula. Márczius 8. László János, Ráduly Simon II. é. Bőjt II ik vasárnap: Boeskor Ferencz. IV. é. th. Márcz. 12. Fállván Gergely II. Baka János I. é. th. Márcz. 15. Bocs Lajos, Gál Gergely I. é. th. Bőjt III. vasárnap: Boeskor Zsigmond IV. é. th. Márczius 19: György Ilyés, Kopacz Gergely I. é. th. Márczius 22: Bálint Péter, Beke Antal III. é. th. Bőjt IV-ik vasárnap: Czimbalmos József IV. é. th. Márczius 25. Gyüm. O. B. A. Meisel József. Márczius 26: Dobordán Károly, Csik Gusztáv, III. é. th. Márczius 29: Fuchs Gusztáv, György Lázár III. é. th. Bőjt V-ik vasárnap: Tódor Imre IV. é. th. Aprilis 2: Noszkó Béla, Orbán Ferencz III. é. th. Febérvasárnap: Török Ferencz. IV. é. th. Husvét utáni II-ik vasárnap: Wasykiewitz Viktor IV. é. th.

Hivatalos rész.

— **Pénztári üzenet.** Hellmuth J. Nagyg. A küldött 10 frt. 1894-és 1895-dik évekre szól.

— **Pályázat.** A sz. katolnai segéd kántortanítói állomásra ezennel pályázat hirdettetik 300 frt. fizetés, szabad lakás, 200□öl veteményes kert élvezése és mintegy 10 frt mise alapítványi és stoláris jövedék után. Pályázók kötelmei közé tartozik a harangozói és sekrestyési teendők végzése is. Folyamodók kellően fölszerelt kérvényeiket f. évi márczius hó 30-áig bezárólag mulhatlanul siessenek bemutatni. Szent-Katolna, 1895 február 25-én. A z i s k o l a s z é k i e l n ö k s é g.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: **Forster János.**

Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Dr Cserni Béla, Fejér Gerő, Vass Albert**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc könyvnyomdában Gyulafehérvárrt.